

Arendalsuka 2017

Skal fosterbarnet sikres trygghet og god omsorg i fosterhjemmet må fosterbarnet og fosterhjemmet sikres grunnleggende juridiske rettigheter og rettssikkerhet!

Dette heftet gir forklarende tekst til brosjyren utdelt under Arendalsuka

Rundt 80-90 prosent av barn plassert av barnevernet bor i fosterhjem. Det er her barna skal få sin omsorg og beskyttelse. Mange plasseringer blir varige, og barna vil kunne oppleve at fosterforeldrene blir deres psykologiske foreldre.

Norsk Fosterhjemsforening krever derfor:

Endring av rettsstilstanden:

- **Fosterbarnet og fosterhjemmet må sikres grunnleggende juridiske rettigheter og rettssikkerhet!**
- **Fosterbarn og fosterhjem har krav på vern om sitt familieliv iht internasjonale menneskerettigheter jf. barnevernkonvensjonen.**
- **Dagens mangel på rettsregler og håndhevingsapparat for fosterbarn og fosterhjem er en trussel for barnets trygghet og omsorg i fosterhjemmet**

Dagens situasjon innen fosterhjemsfeltet:

Barns plassering i fosterhjem er kun kontraktsregulert og kan sies opp med 3 måneders frist.

Norsk Fosterhjemsforening krever:

Lovregulering og ikke kontraktsregulering av fosterhjemsområdet

Norsk Fosterhjemsforening anser det som viktig at man skifter perspektiv på fosterforeldre fra å se dem som barneverntjenestens forlengede arm og avtalepart og over til å se på dem som erstatningsforeldre for fosterbarnet. Dette fordi det er i rollen som omsorgsperson og familie som er sentral. Følgen av dette er at fosterhjemmet må utstyres med lovbeskyttede rettigheter som gjør at det best mulig kan ivareta oppgaven med å gi barnet kjærlighet, beskyttelse og omsorg.

De ytelser som fosterhjemmet er avhengig av å motta for å kunne gi fosterbarnet god omsorg, er heller ikke gitt i form av enkeltvedtak som kan påklages. Dette er i stedet utformet som ytelser hjemlet i kontrakt. Avlastning, støtte på fosterhjemsgodtgjørelsen, støtte på frikjøp fra jobb, utgiftsdekning, type veiledning og oppfølging til fosterhjemmet, er opp til den enkelte barneverntjenesten å fastsette. Dersom ytelsen ikke gis, har man ingen klagerett til noe overordnet organ.

Fosterbarna mangler grunnleggende rettigheter gjennom sine fosterforeldre

Norsk Fosterhjemsforening krever:

Fosterforeldre får partsrettigheter og klageadgang på vegne av fosterbarnet i alle saker som gjelder barnet og har betydning for fosterhjemsarbeidet.

Fosterforeldre er som erstatningsforeldre de nærmeste til å kunne ivareta barnets anliggende. Fosterforeldre er imidlertid som hovedregel ikke gitt partsrettigheter eller klagerettigheter i saker som gjelder barnet. Barneverntjenestens vedtak blir dermed som oftest ikke påklaget og overprøvd, selv om disse kan få store negative konsekvenser for barnet, samt gjøre fosterhjemmets arbeid med å utøve god omsorg vanskelig. Ved at fosterforeldre ikke har grunnleggende rettigheter til å ivareta barnet, står barnet svakt.

Barnevernets avgjørelser kan være preget av hastverk, stort arbeidspress, hyppig skifte av saksbehandlere. Mange barneverntjenester er i små kommuner som kan ha lite ressurser innen barnevernområdet. Det innebærer en stor risiko når den som er satt til å være omsorgsperson og erstatningsforelder, ikke kan ivareta barnets tarv rettslig.

Fosterbarn blir ofte uberettiget flyttet med administrativt vedtak i barnevernet

Norsk Fosterhjemsforening krever:

Fosterbarn og fosterforeldre må gis rettssikkerhet for at uberettiget flytting ikke skjer.

Fosterhjem må vernes i forhold til rett til et familieliv i henhold til internasjonale menneskerettigheter. Det begrenses gjennom lovhjemmel når et barn kan akutt flyttes fra fosterhjemmet

Alt for mange fosterbarn flyttes fra fosterhjemmet og over i et annet fosterhjem uten tilstrekkelig hjemmel i barnevernloven § 4-17 gjennom vedtak fra barneverntjenesten. Det synes uklart hvilke grenser § 4-17 setter på adgang til å flytte barnet.

Det foreligger i dag ingen faglige retningslinjer for når flytting kan skje fra fosterhjem og krav til saksbehandlingen, og hvem som skal uttale seg om hva som er til barnets beste.

Barneverntjenesten avgjør ofte dette alene.

Flytting er et meget vidtgående inngrep i fosterhjemmet og fosterbarnets situasjon. Vilkår for flytting må være like strengt som ved flytting av barnet fra sitt biologiske hjem. Retningslinjer må lages for rettssikkerhet ved saksbehandling og angivelse av vilkår for at flytting er hjemlet iht barnevernloven 4-17.

I flere tilfeller flyttes fosterbarnet akutt fra fosterhjemmet uten saklig grunn. En slik dramatisk handling er meget traumatisk så vel for fosterbarnet som for fosterfamilien. Dette kan kun begrunnes i at det er helt nødvendig for å beskytte liv og helse. Det gjelder alltid et krav til forholdsmessighet mellom mål og middel og man har ikke adgang til å bruke sterkere maktmidler enn det situasjonen krever. Det foreligger imidlertid ikke noe regulering av dette forholdet mht akuttflytting fra fosterhjem. Mange fosterbarn og fosterhjem sliter med store ettervirkninger som følge av uberettiget akuttflytting fra fosterhjem. Etter flytting har ofte ikke partene barn og fosterforeldre kontakt med hverandre, til tross for nær tilknytning.

Fosterhjem må vernes som familieliv i henhold til internasjonale menneskerettigheter. Menneskerettighetene setter her en grense. Dette må norske myndigheter utrede nærmere og ivareta gjennom lovgivning.

Fosterforeldre har ofte ingen partsrettigheter ved flytting av fosterbarnet

Norsk Fosterhjemforening krever:

Fosterforeldre må få partsrettigheter på vedtak om flytting.

Det er høyst uklart når fosterforeldre kan anses å ha partsrettigheter. Fosterforeldre informeres ofte ikke fra barneverntjenestens side om at de kan ha partsrettigheter og påklage flyttevedtaket. Fosterforeldre må søke fylkesnemnda om å få partsrettigheter, og det innvilges i tilfelle etter en individuell vurdering iht kriterier som er utpreget skjønnsmessige og lite forutsigbare.

Fosterforeldre har ingen rett til innsyn i flyttesaken, og kan oppleve urettmessig å bli svartelistet uten å kunne forsvare seg.

Norsk Fosterhjemforening krever:

Fullt innsyn i saker som gjelder fosterhjemmet og rett til å forsvare seg

Uten partsrettigheter har fosterhjemmet ikke rett til innsyn i saken og kan imøtegå det faktum barneverntjenesten bygger på. Fosterhjemmet kan oppleve at flytting skjer som følge av at barneverntjenesten baserer seg på uriktig informasjon. Fosterhjemmet kan oppleve seg urettmessig svartelistet. Dette medfører også at barneverntjenesten sender melding til Bufetat og andre barneverntjenester om at dette fosterhjemmet ikke skal benyttes som fosterhjem fremover, uten at det skjer på noen måte som ivaretar fosterhjemmets mulighet for å imøtegå saksopplysningene, eller påklage barneverntjenestens beslutninger. Fosterforeldre må få fullt innsyn i saker som gjelder flytting og som berører dem som fosterhjem. Tilbaketrekking av godkjenning som fosterhjem må anses som vedtak som kan påklages. All informasjon og anklager som barneverntjenesten bygger på og som gjelder fosterhjemmet må gjøres kjent for fosterforeldrene slik at de har mulighet for å renvaske seg og slik at saken blir opplyst.

Fosterforeldre står ofte alene, på grunn av manglende oppfølging, veiledning og avlastning

Norsk Fosterhjemforening krever:

Rett til tilpasset veiledning, oppfølging og avlastning med kvalitet og kompetanse sikres gjennom lovhjælp og fattes som et enkeltvedtak.

Mange fosterforeldre opplever å få krevende omsorgsoppgaver, men at de ikke får den nødvendige oppfølging, veiledning og avlastning som de ble lovet, og som hensynet til barnet krever. Slik oppfølging er ofte helt avgjørende for at fosterhjemmet skal kunne gi god omsorg. Fosterforeldre må gis mulighet til å påvirke hvilken type veiledning de skal motta.

Ved samarbeidsvansker mellom barnevern og fosterforeldre risikeres at barnevernet flytter barnet.

Norsk Fosterhjemsforening krever:

Lovhjemmel må gis som gir rett til bistand fra høyere organ når det er samarbeidsproblemer mellom fosterforeldre og barnevern.

Det er helt uakseptabelt at manglende konfliktbistand skal medføre flytting av fosterbarn. Fosterforeldre kan oppleve at barneverntjenesten kan true med å flytte barnet dersom ikke fosterforeldrene går med på det de krever. Mangel på virksomt klageorgan for fosterhjem har sin pris. Fylkesmannen sin kompetanse er begrenset, tilsynssak kan åpnes, men dette innebærer ofte liten hjelp for fosterfamilien, og er ikke tilpasset behovet.

Det bør vurderes om Fylkesnemnda eller annet konflikt-bistands organ kan lages for å løse samarbeidsproblemer og misforståelser, og sørge for at barnet kan bli boende.

Fosterforeldre er oppdragstakere og mangler vern og rettigheter som arbeidstakere

Norsk Fosterhjemsforening krever:

Fosterforeldre må få rettigheter som om de var arbeidstakere i forhold til rettsvern og økonomiske goder.

De fleste omsorgsarbeidere anses i dag som arbeidstakere og ikke oppdragstakere, men fosterforeldre regnes fortsatt som oppdragstakere med de reduserte rettigheter og beskyttelse som dette innebærer. Det betyr bl.a. redusert rettighet til sykepenger, tilleggspensjon, yrkesskadeforsikring, oppsigelsesvern, oppfølging av sikkerhet; beskyttelse mot netthets og trusler som stadig flere fosterfamilier blir utsatt for.

Dette skaper utrygge omsorgsbetingelser og gjør at fosterforeldre i en del tilfeller må si opp sine kontrakter. Det blir også vanskeligere å rekruttere fosterhjem.

Avlastere som har fosterbarnet til avlastning, skal som hovedregel nå anses som arbeidstakere (jf. Avlaster dom avsagt av Høyesterett), mens fosterforeldre, som har barnet 24 timer i døgnet, stiller rettighetsmessig mye svakere.

Dette oppleves som urimelig. Statlige familiehjem og beredskapshjem er gitt egen lov om pensjonsordning, det samme må gjelde fosterforeldre, som må få rettigheter som om de var arbeidstakere.

Fosterforeldre taper ofte økonomisk på å ta fosterhjemsoppdrag. Godtgjørelsen står ikke i forhold til det store omsorgsoppdrag man utfører.

Norsk Fosterhjemsforening krever:

Godtgjørelsen må økes vesentlig.

Mange fosterbarn er særskilt sårbare, og har store behov. Stadig flere barn plasseres i fosterhjem, i stedet for institusjoner som nedbygges. Fosterforeldrerollen er for mange fosterforeldre blitt mer og mer lik en profesjonell omsorgsarbeider. Fosterforeldre er ikke gitt noe rettssikkerhet for at de ikke taper økonomisk på å ta på seg et fosterhjemsoppdrag. Mange må trappe ned arbeid utenfor hjemmet, eller blir utdaterte på arbeidsmarkedet som følge av oppfølging av fosterbarnet over år. Har man vært frikjøpt fra jobb over lengre tid, kan det være vanskelig å komme tilbake i jobb. Fosterforeldre opplever i dag vansker med å få arbeidsledighetstrygd når man også har et fosterbarn og mottar fosterhjems godtgjørelse. Det er i dag opp til den enkelte saksbehandler i barneverntjenesten hva slags godtgjørelse som skal gis for å ta på seg oppgaven som erstatningsforelder på vegne av det offentlige. En avtale som inngås ved plassering av barnet, kan barneverntjenesten ensidig endre underveis i fosterhjemsperioden. Da har gjerne barnet fått en tilknytning. De færreste fosterforeldre har hjerte til å si opp fosterhjemsavtalen som følge av økonomi, når dette går ut over barnet. Vurderingen av hva som er nødvendig godtgjørelse, og størrelse på frikjøp fra jobb tilligger barneverntjenesten alene, og er ikke en rettighetsbasert ytelse som kan påklages til et klageorgan.

Mange mister eller får redusert rett til Nav ytelse ved sykdom og arbeidsledighet mm

Norsk Fosterhjemsforening krever:

Nav regelverket må endres slik at fosterhjems godtgjørelse ikke kommer til fradrag. Det må statueres et prinsipp om at fosterforeldre ikke skal tape på å være fosterhjem.

Det er ikke mange fosterforeldre som er klar over at dersom de blir syke eller arbeidsledige og trenger arbeidsavklaringspenger eller dagpenger fra Nav, så vil den fosterhjems godtgjørelse de har oppebåret i tillegg til sin lønnsinntekt, komme til fradrag i Nav ytelsen etter Nav regelverkets kompliserte regelverk. I praksis er den sikring av bortfall av lønnsinntekt som andre tar som en selvfølge, ofte ikke en realitet for fosterforeldre når de kommer i en vanskelig livssituasjon og trenger Nav. Mange opplever sterkt redusert Nav utbetaling, eller at den faller bort, og man kan risikere å bare sitter tilbake med fosterhjems godtgjørelsen. Fosterforeldre kan også oppleve at de iht regelverket blir tvunget til å si ja til å flytte for å få rett til dagpengeytelse, og at Nav krever at man sier opp fosterhjemsavtalen og tar seg en heltidsjobb.

Disse vanskene i forhold til Nav blir man ikke informert om når man rekrutteres som fosterforeldre. For fosterhjemmet kan situasjonen bli dramatisk. Enkelte må gå til det skritt å si opp fosterhjemskontrakten. Andre må selge unna eiendeler for å ha råd til å være fosterhjem.

Mange fosterforeldre som ikke har forstått denne urimelige ordningen, møtes med store tilbakesøkningskrav fra Nav som følge av at de uberettiget har mottatt for mye i Nav ytelse. Stortinget har vedtatt en overgangsordning 11. mai 2017 hvor man ber regjeringen snarest om å iverksette en overgangsordning som sikrer at fosterhjem ikke taper på å være fosterforeldre. Det er nedsatt et eget fosterhjemsutvalg som skal ha en helhetlig gjennomgang av fosterhjemsområdet, og blant annet se nærmere på forholdet til Nav regelverket. Bufdir har i egen rapport fra 2015 gjennomgått regelverket og anbefalt at det gjøres særordninger for fosterforeldre som hindrer en slik urimelig situasjon. Det er urimelig å utsette fosterhjem og fosterbarna for denne situasjonen.

